

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

Dagelijks bestuur stadsdeel Zuid gemeente Amsterdam
T.a.v.
Postbus 202
1000AE Amsterdam

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon

Onze referentie
162057

Olonummer
5197155

Bijlagen
0

Datum 17 mei 2021
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument

Gegevens beschermd monument

Naam (Brandweerkazerne Dirk)
Adres Honthorststraat 25
Postcode/plaats 1071DC Amsterdam
Gemeente/provincie Amsterdam; Noord-Holland;
Monumentnummer 1994

Geacht bestuur,

Op 11 september 2020 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 2.26, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Na ontvangst van dit adviesverzoek heeft een locatiebezoek plaatsgevonden op 6 oktober 2020. Naar aanleiding van de bevindingen en bespreking ter plaatse en vervolgens in reactie op adviezen van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en Monumenten & Archeologie, hebben diverse planaanpassingen plaatsgevonden en zijn meerdere keren aanvullende stukken ingediend. De laatste aanvullende gegevens heb ik ontvangen op 30 april jl.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen met daaraan verbonden de volgende voorschriften:

- De mogelijkheid van een dunner isolatiepakket te onderzoeken, de resultaten hiervan te overleggen en op basis daarvan de isolerende maatregelen nader te bezien en aan te passen;
- Aansluitdetails ter plaatse van dak, gevels, vloeren, balken en monumentale plafonds aan te passen en ter goedkeuring aan u te overleggen voordat tot uitvoering van de isolerende maatregelen wordt overgegaan.

Daarnaast doe ik u de volgende aanbeveling:

- De resultaten van het kleurhistorisch onderzoek te laten overleggen en -indien het onderzoek daar aanleiding toe geeft- de kleurstelling nader af te stemmen voordat tot uitvoering van het schilderwerk wordt overgegaan.

Hieronder licht ik toe hoe ik tot dit advies ben gekomen. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag, inclusief de later toegevoegde stukken met wijzigingen en aanvullingen.

Het plan

Het plan betreft de interne verbouwing, modernisering en verduurzaming van de brandweerkazerne.

Motivering

De brandweerkazerne werd gebouwd in 1897 in eenvoudige Hollandse neorenaissancestijl naar ontwerp van architect H. Leguyt. Het is een vrijstaand gebouw met verdieping onder dwarsgeplaatst zadeldak, overhoeks gelegen op de hoek van de Honthorststraat en de Hobbemakade. Het gebouw is opgetrokken in helder rode baksteen afgewisseld met donkerder gekleurde banden, op een natuurstenen sokkel. Centraal in de gevel bevinden zich, onder een natuurstenen plaat met inscriptie 'Brandweer', drie rondbogige ingangen naar de remise. Op de verdieping daarboven zijn van oudsher de slaapvertrekken ondergebracht. In de kopse vleugels, die van een trapgevel zijn voorzien, bevinden zich personeels-, kantoor- en woonvertrekken. Het exterieur is gaaf bewaard gebleven en ook intern is de oorspronkelijke hoofdopzet nog aanwezig en herkenbaar. In enkele ruimtes is de historische interieurafwerking nog in het zicht, in andere is deze verwijderd of verborgen achter latere afwerkingen. Bijzonder is dat de brandweerkazerne nog steeds als zodanig in gebruik is; het is de oudste nog operationele brandweerkazerne van Nederland.

Het voorliggende plan voorziet in aanpassingen aan het gebouw die nodig zijn om de oorspronkelijke functie voort te kunnen zetten. Dit houdt onder meer in: herindeling van de begane grond zodat 'schoon-' en 'vuilgebied' gescheiden worden, het opheffen van niveauverschillen in de vloer en het moderniseren van de personeelsvoorzieningen. Daarnaast wordt deze verbouwing aangegrepen om het pand te verduurzamen. Hieronder ga ik nader in op de belangrijkste wijzigingen en de gevolgen voor de monumentale waarden.

Indelingswijzigingen

Vanuit de bedrijfsvoering is de wens om de begane grond anders in te delen zodat er een gescheiden 'schoon- en vuilgebied' is. Hiertoe wordt de indeling gewijzigd en worden er achter de remise -als onderdeel van het 'vuilgebied'- omkleed-ruimtes en sanitaire voorzieningen gemaakt. Een nieuwe gangzone koppelt de personeelentree aan de achterzijde met de twee 'schoongebieden' aan weerszijden van de remise. Deze herindeling past grotendeels binnen de bestaande structuur, alleen ter plaatse van de nieuwe doorgang bij de bestaande trap is een knelpunt. Hiervoor is een aangepaste en nader uitgewerkte variant ingediend, waarin de verhoogde vloer van de corridor op de bestaande trap aansluit. De trap kan zodoende geheel behouden blijven (en hoeft niet verplaatst of ingekort te worden) en daarmee acht ik deze oplossing acceptabel.

De begane grond vloer kent een aantal hoogteverschillen. Ten behoeve van een veilige bedrijfsvoering en vanuit Arbo-regelgeving is het voorstel om deze op één niveau te brengen. De aanvullende informatie die hierover is ingediend, maakt voldoende inzichtelijk welke hoogteverschillen worden genivelleerd en hoe dat uitgevoerd zal worden. Mede omdat de vloer in de remise in het verleden al eens is vervangen en ook andere vloervelden eerder zijn aangepast, zijn hiertegen geen bezwaren.

In de scheidingsmuren van de remise zijn nog vroegere sparingen/bogen herkenbaar in het metselwerk. Deze worden weer geopend. Dit is functioneel vanwege de gewenste visuele relatie tussen de personeelsruimtes en de remise. Tevens wordt hiermee recht gedaan aan de oorspronkelijke situatie. Daarnaast worden in enkele wanden nieuwe openingen toegevoegd. Die zijn als zodanig herkenbaar en voldoende ondergeschikt waardoor de oorspronkelijke structuur voldoende intact blijft.

In het linker bouwdeel worden keuken, eet- en woonruimte vernieuwd en in het rechter bouwdeel worden de kantoren heringericht. Daarbij blijven nog aanwezige historische stucplafonds behouden en worden deze ruimtes voor het overige van een nieuwe afwerking voorzien. Ik waardeer het dat de historische afwerkingen en interieuronderdelen zijn geïnventariseerd, ook voor zover deze aanwezig zijn boven verlaagde plafonds (zoals opgetekend in de meest recent toegestuurde 'bouwhistorische notitie interieur').

De slaap- en doucheruimtes op de eerste verdieping worden vernieuwd volgens de huidige maatstaven. De monumentale waarden in deze ruimtes zijn beperkt en daarom is er geen bezwaar tegen een nieuwe indeling en eigentijdse afwerking. Hetzelfde geldt voor de zolderverdieping. Die wordt ingedeeld met een fitnessruimte, kleedkamers met sanitair, diverse techniekruimtes en overige nog onbenoemde ruimtes.

Verduurzamingsmaatregelen

Door de eigenaar wordt gestreefd naar energielabel A. Om die ambitie waar te kunnen maken, worden diverse energiebesparende en -opwekkende maatregelen getroffen. Volgens het verduurzamingsconcept is daarbij gezocht naar een 'maximale balans tussen gebruikersgemak en duurzaamheid'. Vanuit oogpunt van monumentenzorg is uiteraard de balans tussen de voorgestelde maatregelen en de monumentale waarden van belang. In dat opzicht is het positief dat er inmiddels enkele planaanpassingen zijn gedaan die minder ingrijpen op het monument dan het initiële plan. Zo worden er nu binnenvoorzetramen voorgesteld met behoud van bestaande kozijnen (in plaats van het integraal vervangen daarvan) en worden de binnenwanden niet van isolatie voorzien. Ten aanzien van het voorgestelde isolatiepakket echter, zijn er -ondanks aanvullend ingediende informatie- nog bezwaren.

Het is op zich goed dat er -tegelijk met de verbouwing- integraal over verduurzaming van het monument wordt nagedacht, maar de gewenste isolatiewaarde heeft een dik isolatiepakket (van 187 mm) tot gevolg. Dat is van directe invloed op de ruimtewerking, zorgt voor lastige aansluitdetails (die -zoals nu getekend- met name ter plaatse van de monumentale plafonds praktisch niet uitvoerbaar zijn) en kan op de langere termijn nadelige consequenties hebben.

Deze kanttekeningen zijn ook al gemaakt in de eerdere advisering door Monumenten & Archeologie. Ik onderschrijf het advies om te komen tot:

- een uitgewerkte visie die wordt onderbouwd door bouwfysische berekeningen van relevante aansluitingen waaruit blijkt dat er geen inwendige condensatie zal optreden en;
- een isolatiesysteem dat passend is bij het monument en dat geen nadelige invloed heeft op de constructieonderdelen en nog aanwezige afwerkingen.

Met een meer bescheiden isolatiepakket, in combinatie met andere voorgestelde maatregelen zoals warmtepomp en pv-panelen, is al veel winst te behalen ten opzichte van de huidige situatie.

Tegen plaatsing van pv-panelen en warmtepomp bestaat geen bezwaar. De doorvoeren naar de techniekruimtes op de zolder kunnen goed ingepast worden. Uit de ingediende zichtlijnenstudies blijkt dat de installaties niet zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte. Ten aanzien van het toe te passen type pv-panelen, merk ik op dat bij monumenten volledig zwarte zonnepanelen de voorkeur verdienen: zwarte cellen tegen een zwarte ondergrond met rondom een zwarte of geen paneelrand. Dit geldt in ieder geval voor schuine daken, maar ook bij platte daken is het een pre. Deze all-black panelen vallen minder op en daarnaast zijn er minder van nodig door hun hogere rendement.

Exterieur

Het plan bevat geen noemenswaardige wijzigingen aan het exterieur. Uit de laatste plantoelichting van 8 april jl. blijkt dat er nog kleurhistorisch onderzoek uitgevoerd wordt aan de buitenzijde van brandweerkazerne en dat de rapportage binnenkort wordt verwacht. Ik adviseer u de resultaten van dit onderzoek te laten overleggen en mede op basis daarvan de kleurstelling van de kozijnen te bepalen.

Het hekwerk dat aan beide zijden de tuinen en het kazerneterrein omsluit -en dat overigens niet in de registeromschrijving wordt genoemd- wordt aan de Hobbemakade gedeeltelijk verplaatst. Het laatste deel van het hekwerk wordt de hoek om gezet ten behoeve van een nieuwe inrit naar het achterterrein die vanuit de bedrijfsvoering noodzakelijke is. Op deze manier is de nieuwe toegang netjes ingepast en kan het hek geheel behouden blijven.

Conclusie

Gelet op bovenstaande bestaan er geen bezwaren tegen de voorgestelde indelingswijzigingen. Deze houden voldoende rekening met de monumentale waarden, zijn zorgvuldig uitgewerkt en te rechtvaardigen vanuit het voortzetten van het gebruik van de brandweerkazerne als zodanig. Waar echter wel bezwaren tegen zijn, is het voorgestelde isolatiepakket van gevels en dak. Ik adviseer u daarom het plan op dit punt te laten herzien en ten aanzien hiervan voorschriften aan de vergunning te verbinden.

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij '*Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten*' op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Onze referentie

162057

Voor meer informatie over zonnepanelen op rijksmonumenten verwijs ik u naar de *Advieslijn zonnepanelen op rijksmonumenten* en de *Wegwijzer voor plantoetsers en vergunningverleners: Zonne-energie-plannen en monumenten* op www.cultureelerfgoed.nl

Afschrift en tekeningen

Graag wijs ik u erop dat u op grond van het Bor verplicht bent een afschrift van het ontwerpbesluit en van de beschikking, beide met bijbehorende stukken, op te sturen naar de minister van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

adviseur architectuurhistorie